

Avodah Zara Chapter 2

Rabbanit Leah Sarna | Drisha Institute for Jewish Education | 2 Iyyar 5785

I. Midwiving for Gentile Women

Mishnah Avodah Zara 2:1

A Jewish woman may not deliver the child of a gentile woman, because in doing so she is delivering a child who will engage in idol worship. But one may allow a gentile woman to deliver the child of a Jewish woman.

משנה עבודה זרה ב' א'

בת ישראל לא תילד את הנכרית, מפני שמילדת בן לעבודה זרה. אבל נכרית מילדת בת ישראל.

Avodah Zara 26a:11-14

And the Gemara raises a contradiction from a baraita: A Jewish woman may deliver the child of an Aramean woman in exchange for payment, but not for free. Rav Yosef said in response: It is permitted in exchange for payment due to the enmity that would be engendered if Jews refused to deliver gentile infants despite being offered money to do so. Rav Yosef thought to say: Delivering the child of a gentile woman on Shabbat in exchange for payment is permitted due to enmity. Abaye said to him: The concern of enmity does not apply here, because she can say to the gentile: With regard to our own women, who keep Shabbat, we desecrate Shabbat for them; with regard to your women, who do not keep Shabbat, we do not desecrate Shabbat for them.

עבודה זרה כ"ו א' י"א-י"ד

ורמינהו: יהודית מילדת ארמית בשכר, אבל לא בחנם! אמר רב יוסף: בשכר שרי משום איבה. סבר רב יוסף למימר: אולודי נכרית בשבתא בשכר שרי, משום איבה. אמר ליה אבאי: נקלה למימר לה – דידן, דמינשרי שבתא – מחללינן עליהו; דידכו, דלא מינשרי שבתא – לא מחללינן.

Rashi on Avodah Zara 26a -

Delivering the child of a gentile woman on Shabbat in exchange for payment is permitted - just as on a weekday due to enmity, for they see that they deliver our women on shabbat and weekdays.

רש"י על עבודה זרה כ"ו א

אולודי עובדת כוכבים בשבתא שרי בשכר - כבחול משום איבה דהא אינהו חזו דמיילדין לנשי דידן בשבת כבחול:

Tosafot on Avodah Zara 26a

Rav Yosef thought to say delivering the child of a gentile woman on Shabbat in exchange for payment is permitted -- there's a question on Rav Yosef for he believes its permitted and for Abaye too since he teaches that there isn't enmity which means that if there is enmity then it is permitted. But how can we permit out of enmity something that contains a Torah-level Shabbat prohibition? As it says on Shabbat 107b "One who reached his hand into the innards of an animal on Shabbat and detached a fetus that was in its womb is liable for detaching something from its place of growth" which is a subcategory of shearing? One can say that in this case she is sitting on the birthing stool and the baby has already detached to come out. Or perhaps once its months are completed it has stopped growing.

תוספות על עבודה זרה כ"ו א

סבר רב יוסף למימר אולודי בשבת בשכר שרי - תימה לרב יוסף דס"ד דשרי ולאביי נמי דמשני דליכא איבה משמע הא איכא איבה שרי היכי שרינן משום איבה מילתא דאית ביה איסורא דאורייתא דאמרינן בפרק שמונה שרצים (שבת דף קז:) הושיט ידו למעי בהמה ודלדל עובר שבמעיה חייב משום עוקר דבר מגידולו דהוא תולדה דגוזז י"ל דהכא ביושבת על המשבר שכבר נעקר לצאת א"נ כיון דכלו לו חדשיו פסקו גידוליו:

Question: A Jewish doctor, can he help a gentile woman get pregnant or not? Is it similar to what it says in the Mishnah that a Jewish woman should not deliver a gentile woman for she is raising the boy to Avoda Zarah, or not?

Answer: Even with midwives we conclude that for pay they are permitted to deliver because of enmity, for it is taught there "a Jewish woman may not deliver the gentile. Contrast this to the following Baraita: a Jewish woman may deliver the Aramean for pay but not for free! Rav Yosef says: for pay it is permitted due to enmity." And how much more so a doctor who heals everyone and if he doesn't heal them there will be even more enmity! And I saw the Rabbi our Teacher the Ramban who was engaged in work like this for a gentile woman for pay.

שאלת עוד רופא ישראל מהו לעשות רפואה לנכרית כדי שתעבר או לא. מי דמי להא דתנן בת ישראל לא תילד את הנכרית מפני שמגדלת בן לעבודה זרה או לא.

תשובה אף במילדת אסיקנא דבשכר מותר משום איבה. דגרסינן התם בת ישראל לא תילד את הנכרית. ורמינהו יהודית מילדת ארמית בשכר אבל לא בחנם! אמר רב יוסף בשכר שרי משום איבה. וכל שכן רופא שמרפא לכל ואם אינו מרפא אתהו הויא להו איבה טפי. ואני ראיתי את הרב רבינו משה ב"ר נחמן ז"ל שנתעסק במלאכה זו אצל הנכרית בשכר.

II. Gentile Oil

Mishnah Avodah Zarah 2:6

And these are items that belong to gentiles and are prohibited, but their prohibition is not that of an item from which deriving benefit is prohibited: Milk that was milked by a gentile and a Jew did not see him performing this action, and their bread and oil. The mishna notes that **Rabbi Yehuda HaNasi and his court permitted the oil** of gentiles entirely.

משנה עבודה זרה ב' ו'

אלו דברים של גוים אסורין ואין אסורין אסור הנאה. חלב שחלבו גוי ואין ישראל רואהו, והפת, והשמן שלהן. רבי וביית דינו התירו בשמן.

Daniel 1:3-17

(3) Then the king ordered Ashpenaz, his chief officer, to bring some Israelites of royal descent and of the nobility— (4) youths without blemish, handsome, proficient in all wisdom, knowledgeable and intelligent, and capable of serving in the royal palace—and teach them the writings and the language of the Chaldeans. (5) The king allotted daily rations to them from the king's food and from the wine he drank. They were to be educated for three years, at the end of which they were to enter the king's service. (6) Among them were the Judahites Daniel, Hananiah, Mishael, and Azariah. (7) The chief officer gave them new names; he named Daniel Belteshazzar, Hananiah Shadrach, Mishael Meshach, and Azariah Abed-nego. (8) Daniel resolved not to defile himself with the king's food or the wine he drank, so he sought permission of the chief officer not to defile himself, (9) and God disposed the chief officer to be kind and compassionate toward Daniel. (10) The chief officer said to Daniel, "I fear that my lord the king, who allotted food and drink to you, will notice that you look out of sorts,

דניאל א' ג' י"ז

ויאמר המלך לאשפנז רב סריסיו להביא מבני ישראל ומנער המלוכה ומינהפרתמים: ילדים אשר אין בהם כל מאום וטובי מראה ומשכלים בכל חכמה וידעי דעת ומביני מדע ואשר כח בהם לעמד בהיכל המלך וללמדם ספר ולשון פשדים: וימן להם המלך דבר יום ביומו מפת בג המלך ומיין משתיו ולגדלם שנים שלוש ומקצתם יעמדו לפני המלך: ויהי בהם מבני יהודה דניאל חנניה מישאל ועזריה: וישם להם שור הסריסים שמות וישם לדניאל בלְטַשְאָצַר ולחנניה שְדַרְחַךְ ולמישאל מִישָׁאֵל ועזריה עֲבֵד־נֶגוֹ: וישם דניאל על לבו אשר לא יתגאל בפת בג המלך ויגיון משתיו ויבקש משר הסריסים אשר לא יתגאל: ויתן האלהים את דניאל לחסד ולרחמים לפני שור הסריסים: ויאמר שור הסריסים לדניאל ירא אני את אדני המלך אשר מנה את מאכלכם ואת משתיכם אשר למה יראה

unlike the other youths of your age—and you will put my life in jeopardy with the king.” (11) Daniel replied to the guard whom the chief officer had put in charge of Daniel, Hananiah, Mishael, and Azariah, (12) “Please test your servants for ten days, giving us legumes to eat and water to drink. (13) Then compare our appearance with that of the youths who eat of the king’s food, and do with your servants as you see fit.” (14) He agreed to this plan of theirs, and tested them for ten days. (15) When the ten days were over, they looked better and healthier than all the youths who were eating of the king’s food. (16) So the guard kept on removing their food, and the wine they were supposed to drink, and gave them legumes. (17) God made all four of these young men intelligent and proficient in all writings and wisdom, and Daniel had understanding of visions and dreams of all kinds....

את־פְּנֵיכֶם זְעִפִּים מִן־הַיְלָדִים אֲשֶׁר כָּגִילְכֶם וַחֲבִיבְתֶם
את־רָאִשִׁי לְמָלֶךְ: וַיֹּאמֶר דָּנִיֵּאל אֶל־הַמְלָכָר אֲשֶׁר
מִנָּה שָׂר הַסָּרִיסִים עַל־דָּנִיֵּאל חֲנַנְיָהּ מִישָׁאֵל וְעִזְרְיָה:
בִּסְגָא אֶת־עֲבָדֶיךָ יָמִים עֲשָׂרָה וַיִּתְּנוּ־לָנוּ מִן־הַזֵּרָעִים
וְנֹאכְלָה וְיָמִים וְנִשְׁתָּה: וַיֵּרָאוּ לַפְּנִיָּה מְרִאֲיוֹ וּמִרְאֵה
הַיְלָדִים הָאֲכָלִים אֶת־פֶּת־בֶּגְדֵי הַמָּלֶכֶת וְכֹאֲשֶׁר תִּרְאֶה
עֹשֶׂה עִם־עֲבָדֶיךָ: וַיִּשְׁמַע לָהֶם לְדַבֵּר הַגָּה וַיִּגְסֻם יָמִים
עֲשָׂרָה: וּמִקְצֵת יָמִים עֲשָׂרָה נִרְאָה מְרִאֲיָהֶם טוֹב
וּבְרִיאֵי בָשָׂר מִן־כָּל־הַיְלָדִים הָאֲכָלִים אֶת־פֶּת־בֶּגְ
הַמָּלֶכֶת: וַיְהִי הַמְלָכָר נֹשֵׂא אֶת־פֶּת־בְּגָדָם וַיִּין מִשְׁתִּיהֶם
וַיִּתֶּן לָהֶם זֵרְעִים: וְהַיְלָדִים הָאֵלֶּה אֲרָבַעְתָּם נָתַן לָהֶם
הָאֱלֹהִים מִדָּע וְהַשִּׁבְל בְּכָל־סִפֹּר וְחִכְמָה וְדָנִיֵּאל הַבֵּינ
בְּכָל־חֲזוֹן וְחִלְמוֹת:

Avodah Zarah 35b:21-36b:1

§ The mishna teaches: **And their oil** was originally prohibited but later permitted by Rabbi Yehuda HaNasi and his court. The Gemara cites a dispute with regard to the origin of the prohibition of **oil**. **Rav says: Daniel decreed** that oil is prohibited, **and Shmuel says: The secretion of ritually impure vessels prohibits** the oil that gentiles pour into them. The Gemara asks: **Is that to say that all people are consumers of** only ritually **pure** substances? Since it is common practice to eat ritually impure foods, why should the secretion of impure vessels render the oil prohibited? The Gemara emends Shmuel’s statement: **Rather, the secretion of prohibited vessels prohibits** the oil, as it absorbs the prohibited substances. **Shmuel said to Rav: Granted, according to my opinion, as I say that the secretion of prohibited vessels prohibits** the oil, **this is** how one can understand **that when Rav Yitzhak bar Shmuel bar Marta came, he said that Rabbi Simlai taught in Netzivin: With regard to oil, Rabbi Yehuda HaNasi and his court were counted, i.e., voted, on this matter and permitted it.** Shmuel elaborates: It can be explained that Rabbi Yehuda HaNasi **holds: A prohibited substance that imparts flavor to the detriment of the mixture is permitted.** According to Shmuel’s explanation, the prohibition was revoked because the taste absorbed by the oil would have impaired its flavor rather than enhanced it. **But according to you, Rav, who said that Daniel decreed** a prohibition **upon** the oil of gentiles, how can this be understood? Can it be said that **Daniel decreed it, and Rabbi Yehuda HaNasi came and voided** the decree? **But didn’t we learn** in a mishna (*Eduyyot* 1:5): **A court cannot void the statements of another court, unless it is greater than it in wisdom and in number?** According to Rav, how could Rabbi Yehuda HaNasi void a decree issued by Daniel? Rather than answering Shmuel’s question directly, Rav first rejects his proof: **Rav said to him: Was it Rabbi Simlai of Lod of whom you spoke? Residents of Lod are different, as**

עבודה זרה ל"ה ב:כ"א-ל"ו ב:א'

והשמן שלהן.
שמן, רב אמר: דניאל גזר עליו,
ושמואל אמר: זליפתן של פלים טמאים
אוסרתן.
אטו כולן עלמא אוכלי טהרות נינהו?
אלא, זליפתן של פלים אסורין אוסרתן.
אמר ליה שמואל לרב: בשלמא לדידי
דאמינא זליפתן של פלים אסורין אוסרתן,
הינינו דכי אתא רב יצחק בר שמואל בר
מרתא ואמר: דריש רבי שמלאי בנציבין:
שמן, רבי יהודה ובית דינו נמנו עליו
והתירוהו. קסבר: נותן טעם לפגם —
מוותר.

אלא לדידה דאמרת דניאל גזר עליו, דניאל
גזר ואתא רבי יהודה הנשיא ומבטל ליה?
והתנן: אין בית דין יכול לבטל דברי בית דין
קבירן, אלא אם כן גדול הימנו בחכמה
ובמנין!

אמר ליה שמלאי לודא קא אמרת? שאני
לודאי דמזלזלן.

they disparage the Sages' decrees, and therefore Rabbi Simlai's testimony is unreliable. Shmuel **said to him: Shall I send for him?** As a result, Rav **became embarrassed**. Rav claimed that Rabbi Yehuda HaNasi and his court erred in permitting the oil of gentiles, which Daniel had prohibited. **Rav said: If they, Rabbi Yehuda HaNasi and his court, did not expound the following verse, will we not expound it?** We must certainly do so. **Isn't it written: "But Daniel purposed in his heart that he would not defile himself with the king's food, nor with the wine which he drank [mishtav]"** (Daniel 1:8)? The word *mishtav* is in the plural, indicating that **the verse speaks of two types of drinking: One is the drinking of wine, and one is the drinking of oil**. Accordingly, Daniel himself refrained from consuming oil of gentiles, as he instituted this prohibition. Why does Shmuel reject this inference, which indicates that Daniel issued this decree? The Gemara explains that **Rav maintained:** Daniel **placed** the prohibition against consuming the oil of gentiles **upon his heart**, i.e., for himself, **and he instructed all Jews** to adhere to it as well. **And Shmuel held:** Daniel **placed** the prohibition **upon his heart**, **but he did not instruct all Jews** to accept it. The Gemara asks: **And** is it correct that **Daniel decreed** that **oil** is prohibited? **But doesn't Balei say** that **Avimi of Nota [Nota'a]** says **in the name of Rav:** The prohibitions of gentiles' **bread and their oil, their wine and their daughters, are all from the eighteen matters** decreed in a single day in the days of the students of Shammai and Hillel. Apparently, Rav himself maintains that the prohibition was not instituted by Daniel. The Gemara adds: **And if you would say** that **Daniel came** and **decreed** **but** the people **did not accept** it, **and** later **the students of Hillel and Shammai came and decreed** with regard to gentiles' oil **and** the people **accepted** it, **if** that is **so**, **what is** the significance of **Rav's testimony** that Daniel initially instituted the prohibition? The Gemara explains: **Rather, Daniel decreed upon** the oil of gentiles **in the city**, **and** the students of Shammai and Hillel **came and decreed** that it is prohibited **even in the field**. The Gemara asks: **And how could Rabbi Yehuda HaNasi permit an ordinance issued by the students of Shammai and Hillel? But didn't we learn** in a mishna that **a court cannot void the statements of another court, unless it is greater than it in wisdom and in number? And furthermore, doesn't Rabba bar bar Hana say** that **Rabbi Yohanan says:** **With regard to all issues, a court can void the statements of another court, except the eighteen matters** decreed by the students of Beit Shammai, **as, even if Elijah and his court were to come and rescind them, one would not listen to him.** **Rav Mesharshiyya said:** **What is the reason** that none of the eighteen decrees can be voided? **Since** the **prohibition spread among the majority of the Jewish people**, it cannot be voided. But with regard to **oil**, **its prohibition did not spread among the majority of the Jewish people**, and therefore it can be voided. **As Rabbi Shmuel bar Abba says** that **Rabbi Yohanan says:** **Our Sages sat and inspected** the matter of gentiles' oil and

אמר ליה: אשליח ליה?
איכסיה.

אמר רב: אם הם לא דרשו, אנו לא דרשינו?
והכתיב: "וישם דניאל על לבו אשר לא
יתגאל בפת בג המלך ובגין משתיו" —
בשתי משתאות הכתוב מדבר, אחד משתה
זין ואחד משתה שמן.

רב סבר: על לבו שם, ולכל ישראל הורה;
ושמואל סבר: על לבו שם, ולכל ישראל לא
הורה.

ושמן, דניאל גזר? והאמר פאלי אבימי
נותאה משמיה דרב: פיתן ושמנו, זינן
ובנותיהון, פולן משמנה עשר דבר הן.

וכי תימא: אתא דניאל גזר ולא קיבל, ואתו
תלמידי דהלל ושמאי וגזור וקיבל, אם כן
מאי אסקהדוניה דרב?

אלא, דניאל גזר עליו בעיר, ואתו אינהו
וגזור אפילו בשדה.

ורבי יהודה הנשיא היכי מצי למישרא
תקנתא דתלמידי שמאי והלל? והתבן: אין
בית דין יכול לבטל דברי בית דין חבירו,
אלא אם כן גדול הימנו בתקמה ובמגן!
ועוד, הא אמר רבה בר בר חנה אמר רבי
יוחנן: ככל יכול לבטל בית דין דברי בית
דין חבירו, חוץ משמונה עשר דבר, שאפילו
יבא אליהו ובית דינו אין שומעין לו!
אמר רב משרשיא: מה טעם? הואיל ופשט
איסורו ברוב ישראל, שמן לא פשט איסורו
ברוב ישראל, דאמר רבי שמואל בר אבא
אמר רבי יוחנן: ישבו רבותינו ויבדקו על
שמן שלא פשט איסורו ברוב ישראל,
וסמכו רבותינו על דברי רבן שמעון כן

determined **that its prohibition had not spread among the majority of the Jewish people, and our Sages relied upon the statement of Rabban Shimon ben Gamliel and upon the statement of Rabbi Elazar bar Tzadok, who would say: The Sages issue a decree upon the community only if most of the community is able to abide by it. As Rav Adda bar Ahava said: What is the verse from which it is derived? It is the verse: “You are cursed with the curse, yet you rob Me, even this whole nation”** (Malachi 3:9). This teaches that **if there is** the acceptance of **the whole nation, yes**, an ordinance may be instituted, but **if not, no**, the ordinance may not be instituted.

גמליאל ועל דברי רבי אלעזר בר צדוק, שהיו אומרים: אין גוזרין גזירה על הצבור אלא אם כן רוב צבור יכולין לעמוד בה, דאמר רב אדא בר אבהו: מאי קרא? “במארה אתם נארים ואתי אתם קבעים הגוי כלו”, אי איכא גוי כולו — אין, אי לא — לא.

Jerusalem Talmud Avodah Zarah 2:8:6-9

Who forbade the oil? Rav Jehudah said, Daniel forbade it. *Daniel was careful*, etc. And who permitted it? Rabbi permitted it and his court... Rabbi Aḥa, Rabbi Tanḥum bar Ḥiyya in the name of Rabbi Ḥanina, but some say in the name of Rabbi Joshua ben Levi: They were climbing up King’s Mountain and were killed about it.

Isaac bar Samuel bar Martha went down to Nisibis. He met Simlai the Southerner who sat and expounded: Rabbi and his court permitted the oil.

Samuel said, true! Rav did not accept on himself to eat. Samuel told him, eat! Otherwise I shall declare you a rebellious Elder. He answered him, when I still was there I knew who complained about it, Simlai the Southerner. He told him, he said it in the name of himself, not in the name of Rabbi Jehudah the Prince. He bothered him and he ate.

Rebbi Joḥanan asked: Did we not state, “for no court may invalidate the words of another court unless it be greater in wisdom and numbers”? And Rabbi and his court permit what Daniel and his companions forbade? Rebbi Joḥanan follows his own opinion: Rebbi Joḥanan said, I have a tradition in the name of Rebbi Eleazar ben Rebbi Ṣadoq that any restrictive edict passed by a court which is not accepted by the majority of the public is not an edict. They checked and found in the matter of the edict about oil and did not find that a majority of the public followed it.

תלמוד ירושלמי עבודה זרה ב' ח' ו' ט'

מי אסר את הנשמן. רב יהודה אמר. דניאל אסרו. וישם דניאל על לבו וגו'. ומי התירו. רבי התירו ובית דינו.... רבי אחא רבי תנחום בר חנייה בשם רבי חנינה ואמרי לה בשם רבי יהושע בן לוי. שהיו עולין להר המלך ונהרגין עליו. יצחק בר שמואל בר מרמא נחת לנציבין. אשכח שמלאי הדרומי יתיב דרש. רבי ובית דינו התירו בשמן.

אמר שמואל אכל. רב לא קביל עליה מיכול. אמר ליה שמואל. אכול. דלא כן אנא כתב עליך זקן ממרא. אמר ליה. עד דאנא תמן אנא ידע מאן ערר עליה שמלאי הדרומי. אמר ליה. מר בשם גרמיה לא בשם רבי יודן נשייא. אטרח עלוי ואכל.

רבי יוחנן בעי. ולא כן תנינן. שאין בית דין יכול לבטל דברי בית דין חבירו עד שיהא גדול ממנו בחכמה ובמניין. ורבי ובית דינו מתירין מה שאסר דניאל וחביריו. רבי יוחנן פדעמיה. אמר רבי יוחנן. מקובל אני מרבי לעזר ברבי צדוק שפלגזירה שבית דין גוזרין ואין רוב ציבור מקבלין עליהן אינה גזירה. בדקו ומצאו בגזירתו שלשמן ולא מצאו שקיבלו רוב הציבור עליהן.

פני משה על תלמוד ירושלמי עבודה זרה

ב' ח'

שהיו עולין להר המלך ונהרגין עליו. אדלעיל קאי דניאל אסרו ומאי טעמא לפי שראה שהיו מסכנין עצמן ועולין להר המלך ללקט זיתים ונהרגין עליו ולפיכך גזר על השמן. ובפ"ק דשבת גריס לה בתר הא דדניאל אסרו:

